

HRVATSKI *glasnik*

XXXIV. godina, 4. broj

25. siječnja 2024.

cijena 300 Ft

ĐUSO DUDAŠ dobitnik Nagrade za narodnosti 2023.

Foto: KRŠUL

3. stranica

Susret zborova u Dušniku

6. stranica

Hrvatska književna Panonija VI.

8. i 9. stranica

Sporazum o suradnji

14. stranica

Virtualno sam prisutan, dakle postojim

Descartesova hipoteza „Mislim, dakle postojim” odnosi se na ljudsku svijest o vlastitom postojanju, a ta svijest temelji se na čovjekovoj sposobnosti da misli, sumnja, kritički razmišlja. Ta hipoteza skreće pozornost s vanjskog svijeta na unutarnji. Nažalost, u današnje vrijeme često se osjećaj svjesnosti vlastitog postojanja ne dokazuje „pogledom unutra”, razmišljanjem ili time što smo svjesni onoga tko smo, nego se osjećaj vlastitog postojanja dokazuje „pogledom izvana”.

Tako, često dijeleći svoje ušminkane i isfiltrirane inačice privatnih života kao otvorene knjige na virtualnim profilima, očekujemo njihovu potvrdu izvana, lajkovima. Diješe se tako kave, namješteni osmijesi, zagrljaji, a mi kao da očekujemo od virtualne stvarnosti da potvrdi zbilju.

Razvoj tehnologije i medija te velika dostupnost informacija pozitivni su ako se rabe na pametan način. Za svaku je pohvalu i to što su Hrvati u Mađarskoj jedna od najorganiziranijih hrvatskih manjina u svijetu, a kontinuirani rad njihovih medija na više načina ujedinjuje i održava hrvatsku zajednicu. Kod Hrvata u Mađarskoj upriličuju se brojna kulturna, sportska, znanstvena, vjerska, politička događanja. Ponekad ih je toliko da teško stanu na stranice Hrvatskoga glasnika. Vrijedni organizatori tih događanja ponekad nisu načisto da se njihov uspjeh ili doprinos ne potvrđuje dužinom članka koji je o njima ili njihovu radu objavljen ni brojem fotografija u novinama na kojima se oni mogu vidjeti. Ako nešto nije objavljeno u medijima, ne znači da se nije dogodilo, da ne postoji – jer je postignuće doživljaj u stvarnosti i cijeno će ga ponajprije oni koji su ga iskusili, kojima je događanje bilo namijenjeno, a manje oni koji će o određenom događanju, u želji da se informiraju, doznati čitajući medije.

Dokaz da vrijedimo mi i ono što radimo ne treba se tražiti u novinama, u medijima, nego u nama samima. Ispravno je dakle „Mislim, dakle postojim”, a ne „Virtualno sam prisutan, dakle postojim”.

Kršul

GLASNIKOV TJEDAN

„Razgovarat će se i raspravljati o doprinosu Marka Marulića ne samo hrvatskoj nego i europskoj kulturi i civilizaciji, prisjetiti se svega što je Marulić ostavio hrvatskoj i europskoj kulturi.”

U 2024. godini obilježava se 500. obljetnica smrti Marka Marulića te je Vlada RH 2024. godinu proglasila Godinom Marka Marulića. Tijekom godine održat će se brojne manifestacije, izložbe, predavanja i stručno-znanstveni skupovi – sve u znaku Oca Hrvatske Književnosti.

Razgovarat će se i raspravljati o doprinosu Marka Marulića ne samo hrvatskoj nego i europskoj kulturi i civilizaciji, prisjetiti se svega što je Marulić ostavio hrvatskoj i europskoj kulturi. Potpisivao se kao *Marko Marulić Spličanin*, a najpoznatiji je kao pisac epa „Judita”. Marulić je preminuo 5. siječnja 1524. godine, a pokopan je u crkvi sv. Frane u Splitu.

Imenu je često dometao *Spalatensis (Splichianin)*, katkad i *Delmata*. Jedan od najvećih hrvatskih književnika, Marulić, stvarao je na latinskom (više od četiri petine sačuvanih djela), hrvatskom i talijanskom jeziku (sačuvana tri pisma i vjerojatno njegova dva soneta, manja rasprava izgubljena). Živeći i djelujući na razmeđu srednjega i novoga vijeka, asimilacijom duhovnoga nasljeđa i aktualnih ideja europskoga humanizma sintetizirao je različite poetičke sustave. Bio je središnja osoba splitskoga humanističkog kruga.

Judita je „LIBAR MARKA MARULA SPLIČANINA U KOM SE UZDARŽI ISTORIJA SVETE UDOVICE JUDIT U VERSIH HARVACKI SLOŽENA, KAKO ONA UBI VOJVODU OLOFERNA PO SRIDU VOJSKE NJEGOVE I OSLOBODI PUK IZRAELSKI OD VELIKE POGIBILI”.

„Sih dan svetih korizmenih, počtovani u Isukarstu gospodine i kume moj dragi dom Dujme, privračajući ja pisma Staroga testamenta namirih se na historiju one počtene i svete udovice Judite i prehologa Oloferna, koga ona ubivši, oslobodi svu zemlju izraelsku jur od nadvele pogibili. Tuj historiju čtući, ulize mi u pamet da ju stumačim našim jazikom, neka ju budu razumiti i oni ki nisu naučni knjige latinske aliti djačke”, piše Marulić.

Godine 2021. također se slavio Marulić – tu je godinu Hrvatski sabor proglasio Godinom Marka Marulića jer se tad u prvom redu hrvatsku javnost željelo osvije-

stiti kako se 2021. obilježava 500 godina od tiskanja Marulićeve Judite.

Juditu, taj prvi umjetnički ep u hrvatskoj književnosti, Marulić je napisao 1501. na narodnom (hrvatskom jeziku) jeziku, a objavio ga je 20 godina poslije u Veneciji. Kažu kako je „Judita” bila europski best-seler svojega vremena, prevedena je na mnoge svjetske jezike te je za Marulićeva života doživjela čak tri izdanja u svega 18 mjeseci. Ispjevana je na starohrvatskom čakavskom jeziku u šest pjevanja simetričnoga rasporeda građe, 2126 dvostruko rimovanih dvanaesteraca s prenesenom rimom. Marulić objašnjava da se vjerno držao biblijskoga predloška ugledavši se na „stare poete” (antičke epike koje nasljeđuju u epskoj fakturi), ali i na „začinjavce” (hrvatske pjesnike s kojima ga povezuju jezik i versifikacija). Uspio je povezati u Juditi latinsku i hrvatsku baštinu, humanističku učenost i domoljublje, pa se opsjednuta Betulija može shvatiti kao figura Marulićeva Splita koji je ugrožen od Turaka.

Znanost se propitivala i propituje o važnosti i utjecaju djela Marka Marulića na suvremenu hrvatsku kulturu i hrvatski jezik. Komunikacijski stručnjak Božo Skoko rekao je kako Marko Marulić u odnosu na druge europske pisce, poput Shakespearea, zaostaje u smislu brendiranja. „Države poput korporacija koje brendiraju svoje proizvode promoviraju svoje velikane i kulture, ulažu ozbiljan novac u njihovo pretvaranje u globalne ikone ne samo kroz djela nego i suvenire, turističke obiliske rodni kuća, podizanje muzeja, a upravo su im velike obljetnice bile povod za to”, istaknuo je. Po njegovim riječima, Marulića se u Hrvatskoj uzima zdravo za gotovo i još nije pronađen način da ga se napravi suvremenim, pa će zato 2024. godina biti prigoda da se to ispravi.

Jer tko od nas ne zna stihove „Dike ter hvaljen’ja presvetoj Juditi, / Smina nje stvoren’ja hoću govoriti; / Zato ću moliti, Bože, tvoju svitlost, / Ne htij mi kratiti u tom punu milost”?

Branka Pavić Blažetin

ĐUSO DUDAŠ dobitnik Nagrade za narodnosti 2023.

U Bugarskom općeprosvjetnom domu u Budimpešti 14. prosinca održana je svečana dodjela ovogodišnjih državnih Nagrada za narodnosti („Nemzetiségekért díj”). Njima se nagrađuju osobe i organizacije koje uzorno djeluju na području javnog života naroda, obrazovanja, kulture, crkvenog života, znanosti, masovnih medija i gospodarskog samoorganiziranja. U Mađarskoj je 21. rujna 1995. vlada odlučila da se 18. prosinca obilježava Dan manjina, a tad je ustanovljena i državna nagrada za manjine. Mađarski parlament taj je dan 2012. godine preimenovao u Dan narodnosti, a nagradu nazvao Nagradom za narodnosti.

Zamjenik mađarskog premijera Zsolt Semjén u pozdravnom je govoru istaknuo: „Kad bi 13 narodnosti koje žive u Mađarskoj nestalo iz povijesti, nitko nikad ne bi mogao sačuvati ovo bogatstvo vrijednosti. To je odgovornost i misija koju mađarska država cijeni, poznaje i priznaje. Ova nagrada izraz je toga.”

Ove godine odlukom mađarskog premijera Viktora Orbána nagradu je dobilo jedanaest osoba i tri organizacije, kojima su priznanja uručili zamjenik mađarskog premijera Zsolt Semjén i državni tajnik za vjerske i narodnosne odnose pri Uredu premijera Miklós Soltész.

Nagradu su dobili: Đuso Dudaš (Gyula Dudás), Kosztasz Rizojanisz, János Valcsev Ivanov, dr. Éva Gerner, gospođa Róbert László Soboltynski, Hamlet Nazarján, András Farkas, Zaklada Azonos Hullámhosszon, Kulturno-društvo za očuvanje srpske tradicije „Opanke”, slovačka folklorna

Đuso Dudaš u krugu obitelji

U društvu zamjenika mađarskog premijera Zsolta Semjéna

skupina i zbor „Velká Bukovinka”, Éva Lázár, Petro-Demian Haboriy. Nagradu su zajedno dobile gospođa Károlya Zombaija i Lászlóa Szilágyija.

Nagradu za narodnosti 2023. dobio je i Hrvat Đuso Dudaš za svoj doprinos životu hrvatske zajednice u Mađarskoj kao orga-

nizator mnogih projekata s ciljem njegovanja hrvatske kulture.

Đuso Dudaš rođen je u Starinu, a njegovo podrijetlo odredilo mu je i životni put. Srednjoškolsko školovanje završio je u Selurincu, a diplomirao na poljoprivrednom fakultetu u Gödöllőu, smjer poljoprivred-

nog inženjera. Vraća se u rodno selo te radi kao predsjednik tamošnje poljoprivredne zadruge, a poslije i u Šeljinu kao profesor u Srednjoj poljoprivrednoj školi. Od samog osnutka narodnosnih samouprava 1995. godine, pa tako i Hrvatske samouprave Šeljina, njezin je predsjednik. Organizator je Pučkog učilišta na hrvatskom jeziku, serijala tečaja hrvatskog jezika, poučavanja tamburice, dječjih čitateljskih kampova, hrvatskih balova, Dalmatinskih večeri, zaslužan za dvojezični „Veliki rječnik”. Član je Zajednice podravskih Hrvata, Saveza Hrvata u Mađarskoj, sudjelovao je u utemeljenju Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae u Pečuhu, u četiri mandata vodio je Hrvatsku samoupravu u Šeljinu i 16 godina bio član Skupštine HDS-a, gdje je u dva mandata bio i potpredsjednik.

Događanju su između ostalih nazočili obitelj Đuse Dudaša, glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga i predsjednik HDS-a Ivan Gudan.

Kršul

POPIS STANOVNIŠTVA 2022.

Hrvati u Bačko-kiškunskoj županiji

Prema popisu stanovništva iz 2022. godine u Bačko-kiškunskoj županiji ima 16 naselja u kojima je više od 25 Hrvata. Dakle, u tim naseljima postoje uvjeti za raspisivanje izbora za narodnosne samouprave 2024. godine. Osim dosadašnjih 13 naselja gdje djeluju hrvatske samouprave još su tri naselja u kojima se mogu raspisati izbori: Baškut, Kiškunhalaš i Tompa. Prema podacima iz posljednjeg popisa stanovništva u Mađarskoj iz 2022. godine Bačko-kiškunska županija poput većine županija bilježi pad hrvatskog stanovništva. U odnosu na podatke popisa iz 2011. godine (3502/2918) broj pripadnika hrvatske narodnosti manji je za 31,37 % (2391), a broj Hrvata za 25,63 % (2169). Najveći pad zamjetan je kod hrvatskog kao materinskog jezika (50,11 %) i uporabe hrvatskog jezika u obitelji i prijateljskom krugu (56,22 %). Ako detaljnije pogledamo podatke, možemo uočiti da gotovo 50 % pripadnika hrvatske narodnosti odnosno Hrvata živi u Bajskom kotaru (1191/1118), zatim Kalačkom (602/524), Aljmaškom (300/287) i Kečkemetskom (138/120). Kao i prije jedanaest godina, među naseljima na prvom je mjestu grad Baja (579/548), na drugom Dušnok (310/258), na trećem Santovo (234/216), slijede Baćin (161/146), Gara (159/152), Kečkemet (121/107), Aljmaš (103/101), Kalača (102/93), Kačmar (96/60)... Gotovo 50 % Hrvata u Bačko-kiškunskoj županiji živi u prvim trima naseljima (1143/1022): Baji (579/548), Dušnoku (310/258) i Santovu (234/216). Po materinskom jeziku prvo je mjesto zadržala Baja (155), drugo Santovo (114), a na trećem je Gara (60), što je 53 % od ukupna broja. Slično je i s uporabom hrvatskog jezika u obitelji i prijateljskom krugu: Baja 168, Santovo 151 i Gara 60. Najveći pad u svim kategorijama zapažen je u Čikeriji, čak 57 do 68 %, a najmanji po

broju pripadnosti i broju Hrvata u županjskom središtu, gradu Kečkemetu od 4,5 do 7 %. Stagnacija pripadnika hrvatske narodnosti (35) ili porast od 1 % po narodnosti i broju Hrvata zabilježeni su samo u Kiškunhalašu. Najveći pad u broju onih koji su se izjasnili da im je hrvatski materinski jezik te da hrvatski govore u obitelji i prijateljskom krugu zabilježen je u Čavolju (čak 81 odnosno 89 %), Bikiću (78 %), nitko se više ne služi hrvatskim jezikom), Dušnoku (61 odnosno 67 %) i Baćinu (64 odnosno 63 %). Dok su Hrvati u Bačko-kiškunskoj županiji 2011. godine činili 13 % od ukupna broja pripadnika hrvatske narodnosti odnosno Hrvata u Mađarskoj, 2022. godine oni čine samo nešto manje od 11 %, odnosno 10 %. U Bačko-kiškunskoj županiji nema naselja s hrvatskom većinom, ali u odnosu na popis iz 2001., kad su u Bačkoj bila dva naselja s više od 10 % Hrvata (Santovo 12,55 %,

Dušnok 10,86 %), i na popis iz 2011., kad su bila četiri (Dušnok 18,40 %, Santovo 15,53 %, Baćin 12,22 % i Čikerija 12,24 %), danas samo u Santovu ima više od 10 % i po pripadnosti hrvatskoj narodnosti i po broju Hrvata (14,10 odnosno 13,01, a u Dušnoku samo po pripadnosti, 11,38). To je posebno važno jer su neka zakonom zajamčena prava povezana s postotkom narodnosti u odnosu na većinsko stanovništvo (za broj iznad 10 odnosno 20 %). Na kraju, ali ne u posljednjem redu, važno je naglasiti i to da se iz objavljenih podataka bez dvojbe može zaključiti kako su pripadnici hrvatskih subetničkih skupina uvršteni među Hrvate, što je posebno važno kad su u pitanju Bunjevci, odnosno bunjevački Hrvati u Bačkoj, ali je zbog protupropagande moguće da se neki upravo zbog toga nisu izjasnili Bunjevcima.

S. B.

		2011.	2022.	%
Bačko-kiškunska županija	pripadnik hrvatske narodnosti	3502	2391	-31,73
	Hrvat po narodnosti	2918	2169	-25,67
	materinski jezik hrvatski	1248	623	-50,09
	hrvatski rabi u obitelji i prijateljskom krugu	1811	793	-56,22

		2011.	2022.	%
Aljmaš	pripadnik hrvatske narodnosti	158	103	-34,82
	Hrvat po narodnosti	142	101	-28,88
	materinski jezik hrvatski	56	30	-46,43
	hrvatski rabi u obitelji i prijateljskom krugu	63	31	-50,80

		2011.	2022.	%
Baćin	pripadnik hrvatske narodnosti	256	161	- 37,11
	Hrvat po narodnosti	187	146	- 21,93
	materinski jezik hrvatski	56	20	- 64,29
	hrvatski rabi u obitelji i prijateljskom krugu	169	45	- 63,38
Baja	pripadnik hrvatske narodnosti	764	579	- 24,22
	Hrvat po narodnosti	676	548	- 18,94
	materinski jezik hrvatski	287	155	- 46
	hrvatski rabi u obitelji i prijateljskom krugu	309	168	- 45,64
Baškut	pripadnik hrvatske narodnosti	82	38	- 53,66
	Hrvat po narodnosti	80	37	- 53,75
	materinski jezik hrvatski	29	15	- 48,28
	hrvatski rabi u obitelji i prijateljskom krugu	24	5	- 79,17
Bikić	pripadnik hrvatske narodnosti	100	46	- 54
	Hrvat po narodnosti	96	46	- 52,09
	materinski jezik hrvatski	32	7	- 78,13
	hrvatski rabi u obitelji i prijateljskom krugu	18	0	- 100
Čavolj	pripadnik hrvatske narodnosti	96	71	- 26,05
	Hrvat po narodnosti	96	71	- 26,05
	materinski jezik hrvatski	36	4	- 89,89
	hrvatski rabi u obitelji i prijateljskom krugu	38	7	- 81,58
Čikerija	pripadnik hrvatske narodnosti	106	36	- 66,04
	Hrvat po narodnosti	100	36	- 64,00
	materinski jezik hrvatski	45	19	- 57,78
	hrvatski rabi u obitelji i prijateljskom krugu	46	18	- 60,87
Dušnok	pripadnik hrvatske narodnosti	540	310	- 42,60
	Hrvat po narodnosti	333	258	- 22,53
	materinski jezik hrvatski	88	34	- 61,37
	hrvatski rabi u obitelji i prijateljskom krugu	370	105	- 71,63
Gara	pripadnik hrvatske narodnosti	216	159	- 26,39
	Hrvat po narodnosti	207	152	- 26,58
	materinski jezik hrvatski	121	60	- 50,42
	hrvatski rabi u obitelji i prijateljskom krugu	133	60	- 54,89

		2011.	2022.	%
Kaćmar	pripadnik hrvatske narodnosti	183	96	- 47,55
	Hrvat po narodnosti	167	60	- 64,08
	materinski jezik hrvatski	106	45	- 57,55
	hrvatski rabi u obitelji i prijateljskom krugu	102	44	- 56,87
Kalača	pripadnik hrvatske narodnosti	171	102	- 40,36
	Hrvat po narodnosti	153	93	- 39,22
	materinski jezik hrvatski	40	17	- 57,50
	hrvatski rabi u obitelji i prijateljskom krugu	72	27	- 62,50
Kečkemet	pripadnik hrvatske narodnosti	130	121	- 6,93
	Hrvat po narodnosti	112	107	- 4,47
	materinski jezik hrvatski	41	22	- 46,35
	hrvatski rabi u obitelji i prijateljskom krugu	44	33	- 25
Kiškunhalaš	pripadnik hrvatske narodnosti	35	35	0
	Hrvat po narodnosti	29	32	+ 1,10
	materinski jezik hrvatski	7	8	+ 1,14
	hrvatski rabi u obitelji i prijateljskom krugu	16	6	- 62,50
Santovo	pripadnik hrvatske narodnosti	325	234	- 28
	Hrvat po narodnosti	256	216	- 15,63
	materinski jezik hrvatski	198	114	- 42,43
	hrvatski rabi u obitelji i prijateljskom krugu	282	151	- 46,46
Sentivan	pripadnik hrvatske narodnosti	44	40	- 9,10
	Hrvat po narodnosti	42	36	- 14,29
	materinski jezik hrvatski	15	4	- 73,34
	hrvatski rabi u obitelji i prijateljskom krugu	16	11	- 21,25
Tompa	pripadnik hrvatske narodnosti	47	39	- 17,03
	Hrvat po narodnosti	43	33	- 23,26
	materinski jezik hrvatski	12	9	- 25
	hrvatski rabi u obitelji i prijateljskom krugu	15	10	- 33,34

Népszámlálás 2022

TRADICIONALNI SUSRET CRKVENIH ZBOROVA U DUŠNOKU

Hrvatska samouprava Dušnoka i Hrvatska vjerska zajednica rimokatoličke župe 29. prosinca 2023. priredile su već tradicionalni Susret hrvatskih crkvenih zborova i Božićni koncert.

Pjevački zbor „Ružice” iz Kalače

Tradicionalni susret, koji je pokrenut još 2001. godine u suorganizaciji mjesne hrvatske samouprave i Izvornog pjevačkog zbora, i ove godine započeo je misnim slavljem na hrvatskom jeziku. Uslijedio je Božićni koncert bačkih hrvatskih crkvenih zborova, a zatim je druženje nastavljeno zajedničkim ručkom.

Kao i svih ovih godina, misu je predvodio santovački župnik vlč. Imre Polyák, biskupski vikar za narodnosti koji je održao i prigodnu propovijed. S njim su služili vlč. Sabolč Tomašković podrijetlom iz Kačmara, koji je čitao i prigodno evanđelje, zatim aljmaški župnik vlč. Balázs Joó, baškutski i garski župnik Tibor Szűcs i đakon László Polyák. Svojim pjevanjem misno slavlje uljepšao je Mješoviti crkveni zbor santovačkih Hrvata pod vodstvom župnoga kantora Zsolta Siroka, koji je predvodio pjevanje u pratnji na

Crkveni pjevački zbor iz Aljmaša

orguljama, a svojim čitanjem uljepšao santovački sakristant Stipa Gorjanac.

Nakon mise okupljene je srdačno pozdravio predsjednik Hrvatske samouprave

Dušnoka David Pozsonyi, među njima posebno predsjednika Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije Josu Šibalina i načelnika sela Istvána Mindszentija. Ujedno je zahvalio na odazivu gostujućim svećenicima, santovačkom crkvenom zboru te svim sudionicima.

Uslijedio je već tradicionalni Božićni koncert hrvatskih crkvenih zborova u okviru kojega su nastupili mladi domaći Pjevački zbor „Dušenici”, Ženski pjevački zbor iz Aljmaša, Izvorni pjevački zbor iz Dušnoka, Pjevački zbor „Ružice” iz Kalače, Pjevački zbor Hrvatske samouprave Kačmara, pjevački zbor KUD-a „Bunjevačka zlatna grana” i Mješoviti crkveni zbor santovačkih Hrvata.

Susret je završen zajedničkim ručkom i druženjem sudionika u mjesnom kulturnom domu, gdje su sudionike prigodnom zdravicom pozdravili dušnočki koledari.

S. B.

Pjevački zbor „Dušenici” iz Dušnoka

„Badnje večer“ u Kozaru

Čuvarice običaja iz Kozara

U organizaciji Hrvatske samouprave Kozara, na čijem je čelu predsjednica Ana Crnković Andresz, već se tradicionalno u adventskom razdoblju organizira priredba pod nazivom „Badnje večer“. Tako se i krajem 2023. godine, 20. prosinca, u kozarskom Domu kulture okupilo staro i mlado kako bi se družili oko običaja Hrvata u Kozaru koji se povezuju s jednim od najvećih kršćanskih blagdana – Badnjakom. U mjesnom vrtiću, u kojem se u jednoj od vrtićkih skupina odvija i narodnosni odgoj na hrvatskom jeziku, djeca su sa svojim odgajateljicama koje predvodi Tünde Andrić i ovoga puta pripremila niz pjesmica i igrice koje su i izveli na pozornici. Odjeveni u narodnu nošnju bili su pravi praznik za oči i uši. Inače sve potrebe, pa tako i sredstva za nabavku hrvatske narodne nošnje, vrtiću nesebično osigurava Hrvatska samouprava Kozara pod čijim okriljem djeluje i Ženski pjevački zbor „Biser“, koji vježba s

harmonikašem Antušom Vizinom. I zbor je nastupio te večeri. Sve nazočne biranim je riječima pozdravila predsjednica Hrvatske samouprave Ana Crnković Andresz, a potom je Marica Katić govorila o običajima u došašću i o Badnjaku te o tome kako se nekad slavio Badnjak i Božić među šokačkim Hrvatima u Kozaru. I ovoga puta pripremljen je bogat stol s jelima karakterističnim za Badnju večer. Kruh, uz njega krunica i molitvenik, vino i jelo, Lucina pšenica (svjetlo), pečena turkinja, jabuke i med, češnjak i zrna od plodova zemlje... O značenju i ulozi svega toga govorila je teta Marica na radost svih okupljenih. Nazočio je i mjesni župnik Norbert Nagy, a potom se zajedno blagovalo uz pjevanje hrvatskih božićnih pjesama. Događanju je nazočio i konzul savjetnik Neven Marčić.

Branka Pavić Blažetin

Foto: Generalni konzulat u Pečuhu

KATICA ŠAJNOVIĆ TOT (Tóth Andrásné Sajnovics Katalin)

(1932. – 2023.)

U 91. godini života nakon duge bolesti u predvečerje Božića 2023. godine preminula je Katica Šajnović Tot – Hrvatica iz Kozara, vjerna čuvarica običaja i tradicije, jezika i kulture s pričama o svijetu i ljudima koji je polako na odlasku. Pokop je bio 2. siječnja na kozarskom groblju.

Katica Šajnović Tot rodila se u Kozaru 10. kolovoza 1932. godine. Muž joj se zvao Andro Tot, a njegovi su stanovali u susjedstvu Katićinih roditelja. I tako se uzelo dvoje šokačkih Hrvata. Katica je radila tijekom života više poslova, a u mirovinu je otišla kao poštarica. Živjela je s kćeri Agi Gulyas i sinom Markom Totom u jednom kućanstvu u Kozaru. Ako je trebalo čuti kako su nekad živjeli šokački Hrvati u Kozaru, otišla bih do tete Katicice. Katica Šajnović Tot bila je i jedan od mojih deset sugovornika pri pisanju i uređivanju knjige „Oj, Kozaru, ti selo na

brijegu...“ u izdanju Hrvatske narodnosne samouprave Veliki Kozar i Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj 2016. godine. Posljednjih godina nisam je viđala na seoskim hrvatskim priredbama iako je dugi niz godina bila aktivna članica kozarskog Ženskog pjevačkog zbora „Biser“ sa svojom kćeri Agi.

Katica Šajnović Tot bila je najvjerodostojniji izvor o tome kako je nekad bilo u Kozaru. Sve je manje naših Hrvata u Kozaru, sve češće odlaze oni koji su iskonski živjeli „fašange“ i čuvali običaje svojih roditelja, govorili hrvatskim jezikom. U Ritiću je davno zamukla pjesma, tek je nekoliko šokačkih podruma. „Mi smo utemeljenjem Hrvatske samouprave oživjeli ženske poklade“, kazuje mi moja sugovornica Katica Šajnović Tot, „ali ove godine, 2016., i već unatrag nekoliko godina ne idemo u Ritić, daleko je on za nas, ostarjele smo.“

Sad već u nebeskim visinama, nakon nela-ko ovozemaljskog života provedena u vjeri, molitvi i radu, Katica Šajnović Tot možda će uskoro i zapjevati „Fašange su, to su ljudi dani, pa se nađe i žena pijani!“ s babom Trezom, Stanom Kokićinom i veselim kozarskim Hrvatima, nekadašnjim čuvaricama običaja i tradicija...

Branka Pavić Blažetin

BUDIMPEŠTA – HRVATSKA KNJIŽEVNA PANONIJA VI.

U organizaciji Neprofitnoga poduzeća za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatica“, Društva hrvatskih književnika (Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski) te u suradnji sa Znanstvenim zavodom Hrvata u Mađarskoj iz Pečuha, Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice, Hrvatskim vrtićem, osnovnom školom, gimnazijom i đačkim domom iz Budimpešte (HOŠIG), Panonskim institutom iz Pinkovca i Srednjom strukovnom školom Antuna Horvata iz Đakova u Budimpešti je pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija RH od 30. studenoga do 1. prosinca održana serija programa pod nazivom „Hrvatska književna Panonija VI.“

Program je bio bogat: Izložba fotoportreta hrvatskih književnika autora Miljenka Brezaka (Zagreb), Okrugli stol „Hrvatsko-panonska književna i časopisna produkcija u Hrvatskoj, Mađarskoj, Austriji, Srbiji i Bosni i Hercegovini u 2023.“, „Oooooooooo-pus“ – Panonska pjesnikinja Katalin Ladik (Budimpešta), Književna riječ hrvatsko-panonska – Književna čitanja hrvatskih književnika i književnica iz Hrvatske, Mađarske, Austrije, Srbije, Bosne i Hercegovine, *Voyage s Matošem* – multimedijanski performans Književno-teatarskog kružoka HKC-a „Bunjevačko kolo“ iz Subotice, MasterChef HOŠIG – natjecanje učenika i učenica srednje strukovne škole iz Đakova i HOŠIG-a u izradi toplog predjela, radionica izrade pralina za učenike i učenice HOŠIG-a, nastup tamburaša Srednje strukovne škole Antuna Horvata iz Đakova, Suvremena hrvatska književnost i recepcija u školama – čitanja i interpretacije hrvatskih književnika i književnica te učenika i učenica HOŠIG-a.

Novi časopis SlavVaria predstavio je Stjepan Blažetin

U CROATICI

Hrvatski književnici na portretima Miljenka Brezaka – izložba u Croatici

Izložbu fotoportreta hrvatskih književnika autora Miljenka Brezaka, člana Fotokluba Zagreb, nakon pozdravnih riječi ravnateljice Croaticae Timee Šakan-Škrilin otvorio je veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti Mladen Andrić. Brezak je u Budimpešti izložio 24 portreta hrvatskih književnika, među njima i portret književnika Stjepana

Nazočne je pozdravila ravnateljica „Croaticae“ Timea Šakan-Škrilin

Blažetina. Uz autora nazočna je bila i njegova supruga, književnica Božica Brkan, koja je kratko govorila o nastanku portreta. Također je govorio načelnik mjesta koje je rodno mjesto najvećeg hrvatskog književnika Antuna Gustava Matoša - Tovarničanin Anđelko Dobročina, zatim Mirko Čurić.

Hrvatsko-panonska književna i časopisna produkcija

Na okruglom stolu „Hrvatsko-panonska književna i časopisna produkcija u Hrvatskoj, Mađarskoj, Austriji, Srbiji i Bosni i Hercegovini u 2023.“ sudjelovali su ravnateljica Croaticae Timea Šakan-Škrilin, dopredsjednik DHK-a i predsjednik DHK-ova Ogranka slavonsko-baranjsko-srijemskog Mirko Čurić, ravnatelj Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj Stjepan Blažetin, voditelj pinkovačkog Panonskog instituta Robert Hajszan i urednica vjerskog časopisa „Zornica nova“ Milica Klaić Taradžija.

„Oooooooooo-pus“

Sveučilišni profesor Goran Rem u programu „Oooooooooo-pus“ – Panonska pjesnikinja Katalin Ladik rad multimedijalne mađarske umjetnice i pjesnikinje Katalin Ladik, umjetnički je pozicionirao Goran Rem, govoreći o njezinom izričaju u kontekstu avangardne

umjetnosti. Katalin Ladik performansom je izvela nekoliko svojih pjesama, čitajući-pjevajući ih na specifičan i jedinstven način voko performensa kojega je ona i povijesna izumiteljica.

Književna riječ hrvatsko-panonska

Slijedio je program pod imenom „Književna riječ hrvatsko-panonska – Književna čit-

TRENUTAK ZA PJESMU

Akordi o Hrvatskoj

VI

Vekovi nas spajaju
u jednu celinu
kao Hrvate
iako nisu ista polja
iako smo po celom svetu
razastrti
ali istom krvi
kroz vekove duge
spajaju nas
u družinu
istu

Josip Gujaš Džuretin

Fotografija za uspomenu

tanja hrvatskih književnika i književnica iz Hrvatske, Mađarske, Austrije, Srbije, Bosne i Hercegovine". Na njemu su sudjelovali: Stjepan Blažetin (Pečuh), Božica Brkan (Zagreb), Brankica Bošnjak (Bizovac), Mirko Čurić (Đakovo), Robert Hajszan (Pinkovac), Milan Kovač (Budimpešta), Nevena Baštovanović Mlinko (Subotica), Goran Rem (Osijek), Paula Rem (Osijek), Joso Živković (Orašje).

domu u Budimpešti). U programu „MasterChef HOŠIG“ natjecali su se učenici i učenice srednje škole iz Đakova i HOŠIG-a u izradi toplog predjela, a održana je i radionica izrade pralina za učenike i učenice HOŠIG-a kao i nastup tamburaša Srednje strukovne škole Antuna Horvata iz Đakova.

o osobnom iskustvu prevođenja između mađarskog i hrvatskog jezika pa i vlastitih pjesama, a Jasna Horvat privukla je posebnu pozornost učenika ppt predstavljanjem knjige bajki na temu starohrvatske mitologije „Perunika“.

Zahvale i prezentacija

Druženje u HOŠIG-u završeno je predstavljanjem rezultata radionica „MasterChef HOŠIG“ i dodjelom priznanja i zahvala. Kušale su se praline i slavonski adventski kolači, a nastupio je i tamburaški sastav Srednje strukovne škole Antuna Horvata.

Dopredsjednik DHK-a i predsjednik DHK-ova Ogranaka slavonsko-baranjsko-srijemskog Mirko Čurić zahvalio je prigodnim poklonom ravnateljici HOŠIG-a Ani Gojtan na gostoprimstvu kao i načelnik općine Tovarnik Anđelko Dobročinac, koji je također sudjelovao na Hrvatskoj književnoj Panoniji VI.

Branka Pavić Blažetin
Foto: Foto Kelbas

Suvremena hrvatska književnost

U isto vrijeme u Školskoj knjižnici HOŠIG-a održan je sat „Suvremena hrvatska književnost i recepcija u školama“ – čitanja i interpretacije hrvatskih književnika i književnica te učenica i učenika HOŠIG-a. Sudjelovali su Stjepan Blažetin, Jasna Horvat, Paula Rem. Uz to je održan i koncert „Poezija i glazba“: Kruno Štrk i Sanja Hajduković uz gitaru izveli su stihove Tina Ujevića, Luke Botića, Arsena Dedića, Boba Dylana.

Paula Rem govorila je o književnosti, ali i radu u područjima komunikologije i hebraistike, Stjepan Blažetin govorio je o temi književnosti u današnjoj nastavi i

Autor izložbe Miljenko Brezak

„Voyage s Matošem“

Na kraju druženja u Croatici nazočni su mogli pogledati „Voyage s Matošem“, multi-medijski performans Književno-teatarskog kružoka HKC-a „Bunjevačko kolo“ iz Subotice. Dramatizaciju i režiju potpisuje Nevena Baštovanović, a sudjelovali su Zoltan Sič, Vedran Peić, Nevena Baštovanović. Glazbu je odabrala Emina Tikvicki, a prezentaciju priredila Katarina Ivković Landekić.

U HOŠIG-U

Drugi dan Hrvatske književne Panonije VI. odvijao se u HOŠIG-u (Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i đlačkom

Bogatstvo...

Sudionici okruglog stola „Hrvatsko-panonska književna i časopisna produkcija u Hrvatskoj, Mađarskoj, Austriji, Srbiji i Bosni i Hercegovini u 2023.“

Predstavljanje knjige „Horvátország a 7. századtól napjainkig”

U organizaciji Mađarskog nacionalnog arhiva (MNL) u izložbenoj i konferencijskoj dvorani Državnog arhiva na Trgu Bečkih vrata (Bécsi kapu tér) 12. prosinca održana je promocija knjige „Horvátország a 7. századtól napjainkig” Dinka Šokčevića.

Prof. dr. Dinko Šokčević hrvatski je povjesničar i kroatist iz Mađarske. Rodio se u Baji 1960. godine. Najprije se školovao u Budimpešti, a nakon mature studirao je u Novom Sadu jugoslavenske jezike i književnosti. Godine 1981. odlazi u Zagreb studirati povijest umjetnosti i arheologiju na Filozofskom fakultetu. Diplomirao je u Zagrebu 1987. godine te se 1990. zaposlio u novinarskoj struci, u tjedniku mađarskih Hrvata Narodnim novinama. Iste godine počeo je raditi na Filozofskom fakultetu Sveučilišta „Janus Pannonius” u Pečuhu, na Katedri za hrvatski jezik i književnost, gdje je držao kolegije o povijesti Hrvata, a na Katedri za povijest predavao Povijest i kulturnu povijest Balkana. Bio je pročelnik Odsjeka za kroatistiku i ravnatelj Instituta za slavistiku na Sveučilištu u Pečuhu. Predavao je i na zagrebačkom, osječkom i riječkom fakultetu. Na Sveučilištu „Janus Pannonius” u Pečuhu 1999. doktorirao je povijesne znanosti na temu „Slika Mađara kod Hrvata u razdoblju od 1861. i 1918. godine”. Djela piše na hrvatskom i mađarskom jeziku. Tematski se bavi bunjevačkim Hrvatima u Bačkoj i rodnom mu gradu Baji te hrvatsko-mađarskim odnosima u 19. i 20. stoljeću. Viši je znanstveni suradnik na Institutu za povijest Centra za humanističke znanosti u Budimpešti, vanjski suradnik Instituta za povijest u Zagrebu, a redovito surađuje i sa Znanstvenim zavodom Hrvata u Mađarskoj. Bio je prvi ravnatelj nekadašnjeg Balassi instituta, današnjeg mađarskog Instituta Liszt u Zagrebu od 2014. do 2017. godine.

Knjiga „Horvátország a 7. századtól napjainkig” prva je povijest Hrvatske objavljena na mađarskom jeziku, a ovo je njezino drugo dopunjeno izdanje. Prvi je put objav-

Szabolcs Varga

ljena 2011. godine u Budimpešti, a prijevod knjige na hrvatski jezik izdan je 2016. godine u Zagrebu. Budući da je prvo izdanje na mađarskom već tijekom prve godine potpuno rasprodano, u nakladi Mađarskog kulturnog društva „Ady Endre” iz Zagreba 2022. godine izlazi drugo izdanje knjige.

U ovoj knjizi, koja je istodobno i znanstvena sinteza i štivo za širu publiku, prikazani su najvažniji događaji hrvatske 1300-godišnje povijesti i najkarakterističnija obilježja hrvatske kulture. Šokčević odaje kako je knjigu pisao četiri godine, a u pisanju te velike sinteze pomogao mu je rad na fakultetu u Pečuhu, gdje je 24 godine predavao povijest Hrvatske od početaka do 20. stoljeća.

Predstavljanje knjige u izložbenoj i konferencijskoj dvorani Državnog arhiva započelo je pozdravnom riječju zamjenice generalnog direktora MNL-a Zsuzsanne Mikó. Prigodne govore održali su zamjenik državnog tajnika za obuku, programe stipendiranja i znanstvenu diplomaciju Miklós Lengyel te veleposlanik RH u Mađarskoj Mladen Andrić, koji je istaknuo: „Dinko Šokčević podjednako je visoko cijenjen povjesničar u Mađarskoj i Hrvatskoj, a i šire, ponajviše jer pokušava objektivno sagledati našu osmostoljetnu zajedničku povijest, povijest Hrvata i Ma-

đara. Oslanjajući se na ozbiljno poznavanje općih činjenica, često ukazuje na određene predrasude, pa čak i mnoge duboko ukorijenjene zablude. Pridonosi ne samo znanosti i vjerodostojnosti nego i boljem upoznavanju, suradnji dvaju susjednih prijateljskih naroda i država. Njegov volonterski i uvijek stručni angažman u hrvatskoj zajednici u Mađarskoj također pridonosi boljitku svih.”

Dinko Šokčević piše posvetu

U povodu predstavljanja knjige „Horvátország a 7. századtól napjainkig” uslijedilo je iscrpno i zanimljivo predstavljanje cjelokupnog znanstvenog rada autora. Viši znanstveni suradnik Szabolcs Varga (Institut za povijest BTK) slikovito je opisao poglavlja knjige te istaknuo važnost autora Dinka Šokčevića i njegova znanstvenog doprinosa. Varga je istaknuo kako je djelo neodvojivo od autora te da se struktura i sadržaj knjige mogu razumjeti samo iz životnog puta Dinka Šokčevića. Dinko je rođen u bunjevačkoj obitelji u Baji, dvojezičan je te ima dvojni identitet. Odrastao je u isto vrijeme u mađarskoj i hrvatskoj kulturi. Autor knjige živi je dokaz višestrukih identiteta koji su stoljećima obilježavali i držali na okupu višenacionalne Zemlje Krune sv. Stjepana. Žanrovski je teško odrediti knjigu „Horvátország a 7. századtól napjainkig” jer je ona istodobno sveučilišni udžbenik, priručnik za nastavnike, monografija u kojoj dominira povijest politike, čitanka iz povijesti kulture, leksikon ili prema prethodnim definicijama, vodič s povijesnim crtama.

Kršul

Dio knjiga čiji je autor Dinko Šokčević

Generalna sjednica HŠtD-a

Hrvatsko štamparsko društvo (HŠtD) je 15. prosinca 2023. navečer pozvalo na generalnu sjednicu u Petrovo Selo. Uz bilanciranje minuloga društvenoga djelovanja su birali i novi odbor. Predsjednik Ivica Mikula je potvrđen u ovoj funkciji. Odbor su proširili i se pri tom zgedali na nadregionalnost i dijelom mlađe funkcionare.

Kot je rekao predsjednik Ivica Mikula su sada odbor postavili na čvrste noge i zapravo ima svaka funkcija i namjesničku poziciju. Tako da moru osigurati djelovanje u slučaju nenadijane bolesti ili smrti koga toga funkcionara ili funkcionarke.

Ivica Mikula ostaje predsjednik Štamparov

Frkat. U prošireni odbor su zvana toga odibrali Gezu Völgyja, Andraša Handlera, Jivu Maasza i Matthiasa Wagnera. Perioda aktualnoga odbora Hrvatskoga štamparskoga društva dura dvi ljeta dugo.

Hrvatske novine su najvažnije izdavačko djelo Hrvatskoga štamparskoga društva

da jako dobro djelaju. Svaki tajedan da se tiskaju Hrvatske novine s 32 do 36 stran a to u dobrom kvalitetu i dobrom sadržaju, hvali Ivica Mikula uredničko djelo Hrvatskih novin. Na pitanje kako izgleda s četvrtim urednikom ili urednicom Ivica Mikula nije mogao dati konkretan odgovor ar još moraju pratiti kako će se financijsko stanje s dojučom molbom razviti.

Uz Hrvatske novine i Gradišće kalendar još dvi publikacije

U pogledu na daljnje izdavačko djelovanje je razložio Ivica Mikula da Hrvatsko štamparsko društvo nadalje izdaje Gradišće kalendar. U minulom ljetu je zvana toga izdalo reprint dičje knjige „Mali princ“ a navrijedi da će izajti publikacija o 110. povijesti Hrvatskih novin. Knjiga temelji na djelu Marina Berlakovića „100 ljet Hrvatske novine“, ku su adaptirali i proširili. A i za dojuče ljetu da su predvidjene najmanje dvi dodatne publikacije, ovako Ivica Mikula dalje.

13 ljudi u proširenom odboru HŠtD-a

Predsjednika Ivicu Mikulu namješćavaju Rajmund Wagner i Wolf-Dieter Skodler. Tajnica društva je Ingrid Klemenčić a nje zamjenik Michael Hirschler. Blagajnica ostaje Gabriela Novak-Karall. Nje zamjenica je Miriam Schmidt-Karall. Kot kontrolori blagajne su odibrali Ivo Domnanović i Davor

Dobro djelo uredničke ekipe s novom glavnom urednicom

Pri bilanci društvenoga djelovanja je istaknuo Ivica Mikula, da je bilo izazovno minjati glavno uredništvo. Ali sadašnji urednički team na čelu s glavnom urednicom Terezom Grandić i Kristijanom Karallom i Dijanom Jurković da se je jur dobro snašao s novom situacijom i

Prezentacija Kalendara Gradišće 2024.

Prilikom generalne sjednice Hrvatskoga štamparskoga društva 15. prosinca u Petrovom Selu su predstavili i Kalendar Gradišće za 2024. ljetu. Kalendar stoji ov put u znaku 100. jubileja hrvatskoga shodišća u Celju. To se zrcali na omotnoj strani knjige i u različni poglavlji razlaže glavna urednica, Ingrid Klemenčić.

Pojedina poglavlja se zovu „Na čast ...“. Ideja je nastala kad je Ingrid Klemenčić pregledjivala knjige iz serije gradišćanskohrvatske biblioteke i u nji iskala pjesme na čast Blaženoj Divici Mariji. Ovih pjesam da je puno našla, tako da je nje stavila pod prvo poglavlje „Na čast Majke Božje“.

Ostala poglavlja se zovu: „Na čast Petroviskoga pera“, „Na čast poučnih pričov“, „Na čast svakidašnjice“, „Na čast povijesti“, „Na čast književnosti“ i „Na čast vjere“.

Ingrid Klemenčić o aktualnom izdanju Kalendara Gradišće

Poglavlje „Na čast Petroviskoga pera“ sadržava članak Nikole Benčića i pjesme pokojne autorice i novinarke Timeje Horvat iz Petrovoga Sela, ka je ljetos u ljetu preminula. Kot je rekla Ingrid Klemenčić je Timeja Horvat pred prilično dvimi ljetu predala akademiku Nikoli Benčiću kih 15 vlašćih Haiku pjesam s prošnjom, da bi se kada tada objavile. Sada da je Nikola Benčić imao ideju da bi se pjesme publicirale u Kalendaru Gradišće a u dogovoru sa svimi suradniki su ovu ideju rado prihvatili i ovako iskazali hvalu prema vjernoj pjesnikinji, je rekla Ingrid Klemenčić.

Pokazati na životne prilike pred 100 ljeti

Kalendar Gradišće ima i dvoja druga poglavlja prez naslova „Na čast...“. U rubriki „da se ne pozabi“ je kot svako ljetu poseban članak iz 100-ljetnoga Kalendara, koga svaki put stavlja na raspolaganje Štefan Zvonarić. Ljetošnjim člankom „Ženitba“ neka se pokazuje na promjene životnih prilika tokom 100 ljet ali i na promjene u jeziku, ovako Ingrid Klemenčić.

Vlašće poglavlje za dicu

Poglavlje za dicu se zove „Buba familija“. Sastavile su je tri uredniki Hrvatskih novin: Tereza Grandić, Dijana Jurković i Kristijan Karall. Ov put ide buba familija na putovanje u Egipat. Pokidob je Ingrid Klemenčić pred kratkim sama gostovala u Egiptu, je cijelo poglavlje mogla obogatiti slikami za dicu.

Kalendar Gradišće ima ljetos 285 stran, to je skoro za 60 stran već nego lani. U dojuče dani će lektira dospiti u stane.

Glavna urednica Kalendara Gradišće, Ingrid Klemenčić

Hrvatsko štamparsko društvo

Tamburaški zbor „Biseri Drave” proslavio 30. OBLJETNICU UTEMELJENJA I RADA

U Starinu je 9. prosinca 2023. godine proslavljena 30. obljetnica djelovanja Tamburaškog zbora „Biseri Drave”. Gotovo točno prije tri desetljeća na školskoj božićnoj priredbi mladi su starinski tamburaši prvi put zasvirali pred publikom pod vodstvom učitelja Tibora Kedvesa. Od tih početaka u Biserima Drave više se puta mijenjalo članstvo, ali nikad se nije prestalo s radom.

Više od stotinu svirača i pjevača sudjelovalo je u aktivnostima zbora tijekom proteklih trideset godina. Svi su oni sad bili pozvani kako bi se zajedno prisjetili nastupa, gostovanja i uspjeha. Voditelj zbora Tibor Kedves u pozdravnom je govoru rekao: „Biseri su nastupali širom Mađarske, ali i u inozemstvu: u Hrvatskoj, Sloveniji, Bosni i Hercegovini, Vojvodini i u Slovačkoj. Tijekom proteklih godina stvorila se zajednica koja se temelji na ljubavi prema glazbi i prema hrvatskoj kulturi. Ta ljubav povezuje sve članove u zajednicu, i one koji su sad aktivni i one koji su to bili prije 10, 20 ili 30 godina. Najvažniji je uspjeh Biseri Drave kontinuitet: kad je jedan naraštaj odložio glazbala, uvijek se našao sljedeći, koji je ta glazbala uzeo u ruke kako bi nastavio tradiciju.”

Na poziv za obilježavanje obljetnice odazvalo se oko 50 članova. Većina njih godinama nije svirala, ali su ovom prigodom i najstariji uzeli tambure u ruke kako bi se

Biseri Drave oko 2010. godine

Biseri Drave oko 2020. godine

prisjetili starih dana i vještina. Članovi su današnjeg sastava Biseri Drave Róbert Árpád Kedves, József Dervár, Zoltán Petrovics i János Tihanyi, a ponekad im pomaže i József Kovács iz sastava „Podravka”.

Tijekom trideset godina kroz razne postave prošlo je više od stotinjak svirača. U višim razredima svirali su gotovo svi učenici. U 5. i 6. razredu započinjali su svirati u mladoj skupini, kao „Biserčići Drave”, a u 7.

razredu prelazili bi u veliku skupinu. Tako je uvijek bila spremna prinova koja je osiguravala neprekinutost sastava. Na repertoaru sastava bile su i jesu hrvatske pjesme koje se tradicionalno pjevaju u Podravini, a među njima najzanimljivije su one koje su skupljene u Starinu (*Din-din-din, Tinini, tanana*). Te pjesme orkestar je svirao i svira u vlastitom aranžmanu, one su neizostavan dio repertoara. Nekoliko je pjesama preuze-

to iz repertoara nekadašnjega ženskog pjevačkog zbora koji je vrlo uspješno djelovao u Starinu 80-ih godina. Probe se održavaju jedanput tjedno, ali po potrebi prije nastupa radi se svaki dan, često i u odmorima između sati. Iako su članovi učenici osnovne škole, sastav je zbog kvalitete muziciranja najčešće svrstavan u stariju kategoriju, među omladinske skupine, i nastupao je u istom rangu s odraslim kulturno-umjetničkim društvima. Biseri Drave gostovali su u gotovo svim hrvatskim naseljima u Podravini i u drugim baranjskim selima, nastupali su i u Zali u Bačkoj, u Budimpešti, u Hrvatskoj u Sopju bezbroj puta, na Jadranu, u Velikom Grđevcu. Savez Hrvata u Mađarskoj 2005. godine voditelju sastava Tiboru Kedvesu dodijelio je zahvalnicu za osobit doprinos razvitku hrvatske kulture u Mađarskoj, čime je odano priznanje i samom sastavu, svim članovima i ljudima dobre volje koji su svesrdno podupirali rad mladih tamburaša. Voditelj sastava Tibor Kedves dobitnik je i Nagrade za narodnosti za 2013. godinu, a sastav je dobitnik nagrade HSBŽ „Za baranjske Hrvate” 2014. godine.

Branka Pavić Blažetin

Mala stranica

MALI KVIZ O NAJPOZNATIJIM BAJKAMA

- Koliko je godina spavala Trnoružica?**
a) sto b) trideset c) deset d) tisuću
- Koliko je patuljaka u priči o Snjeguljici?**
a) devet b) pet c) sedam d) dvanaest
- Što je Palčić ukrao divu da spasi svoju braću?**
a) zlato b) čizme od sedam milja c) hranu d) odjeću
- Kako se zove djevojčica koja dospije u zemlju čudesa?**
a) Alisa b) Marica c) Maja d) Dorothy
- Što je Pepeljuga izgubila?**
a) prsten b) cipelu c) naočale d) šnalu
- Koji će lik iz bajke zauvijek ostati dječak?**
a) Princ Valiant b) Mačak u čizmama c) Ružno pače d) Petar Pan
- Ružno pače zapravo je bilo...**
a) patka b) roda c) labud d) sova
- Od čega su tri prašćića sagradila kuću koju vuk nije mogao srušiti?**
a) od cigle b) od sijena c) od drva d) od slatkiša
- Kako se zvao Pinokijev otac?**
a) Gulianno b) Geppetto c) Giordano d) Giovanni
- U bajci „Čarobnjak iz Oza” mala Dorothy na putu sretne Lava, Strašilo i...**
a) limara b) orača c) lovca d) drvosječu

24. siječnja - Međunarodni dan obrazovanja

Obrazovanje je ljudsko pravo, javno dobro i javna odgovornost. Generalna skupština Ujedinjenih naroda proglasila je 24. siječnja Međunarodnim danom obrazovanja kako bi se proslavila uloga koju obrazovanje ima u očuvanju mira i u razvoju. Osim jačanja obrazovanja svrha je obilježavanja toga dana na međunarodnoj razini i usmjeravanje pozornosti vlada i naroda na pristupačnost obrazovanja kao ljudskog prava koje doprinosi izlasku iz siromaštva. Danas 258 milijuna djece te mladih još uvijek ne pohađa školu, 617 milijuna djece i adolescenata ne zna čitati te raditi osnovnu matematiku, manje od 40 % djevojčica u subsaharskoj Africi završi nižu srednju školu, a oko četiri milijuna djece i mladih izbjeglica ne ide u školu. Krši se njihovo pravo na obrazovanje te je to posve neprihvatljivo. Obrazovanje razvija vještine potrebne za dostojanstven rad i održivi razvoj, pomaže smanjiti siromaštvo i glad, doprinosi poboljšanju zdravlja, pomiče ravnopravnost i može doprinijeti smanjenju nejednakosti, promociji mira i poštovanja ljudskih prava.

Za pametne i pametnice

Znate li nazive najviših dijelova Hrvatske? Dopunite slovo koje nedostaje, a u žutom stupcu otkrijte pojam koji ih povezuje.

Velika Kaniža i Međimurska županija potpisale sporazum o suradnji

Potkraj prošle godine, 18. prosinca 2023., u Velikoj Kaniži potpisan je Sporazum o suradnji Međimurske županije i grada Velike Kaniže u cilju još bolje suradnje na raznim poljima. Sporazum su potpisali gradonačelnik Velike Kaniže László Balogh i župan Međimurske županije Matija Posavec, a svečanom činu nazočili su izvanredni i opunomoćeni veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj Nj. Eksc. Mladen Andrić, zastupnik u Mađarskom parlamentu Péter Cseresnyés, počasni konzul Republike Hrvatske u Mađarskoj dr. Atila Kos i ravnateljica Javne ustanove za razvoj Međimurske županije Sandra Polanec Marinović.

Uzvanici svečanog potpisivanja: počasni konzul dr. Atila Kos, veleposlanik dr. Mladen Andrić, župan Matija Posavec, gradonačelnik László Balogh i parlamentarni zastupnik Péter Cseresnyés

Pomurski grad i Međimurska županija već desetljećima njeguju izvrsnu suradnju. Ostvareni su mnogobrojni zajednički projekti, a nakon potpisivanja službenog dokumenta zajednički će se rad nastaviti na višoj razini u cilju razvoja pogranične regije na gospodarskom, obrazovnom, kulturnom i sportskom polju, u turizmu i na drugim područjima. Tomu će pomoći i sudjelovanja u projektima od zajedničkog interesa koji su financirani iz fondova Europske unije.

Gradonačelnik Velike Kaniže László Balogh u svojem pozdravnom govoru rekao je da je dosadašnja prekogranična suradnja između naselja, ustanova i poduzeća odnosno Hrvata koji žive na južnom dijelu Zalske županije odavno postavila temelje prisnijoj suradnji između dviju strana rijeke Mure. Prema njegovu mišljenju važno je odrediti nit zajedničke budućnosti i ojačati stručno-gospodarske veze. Spomenuo je da su u gradu poduzetnici, razni centri znanja i sveučilište koji istražuju, poučavaju, proizvode odnosno bave se raznim stručnim područjima na profesionalnoj razini te su otvoreni za suradnju radi razvoja regije i pronalaska odgovora na razna globalna pitanja. Dodao je i to da su u suradnji vrlo važni mostovi na svim razinama, a potrebni su i fizički mostovi. Naime, bolje prometne veze rezultiraju i drugim mogućnostima povezivanja te bi stoga bilo važno da se izgradi još jedan most na Muri kod Kerestura i Kotoribe.

Zastupnik u Mađarskom parlamentu Péter Cseresnyés, koji već desetljećima prati hrvatsko-mađarsku suradnju u području i istodobno se zalaže za nju, u svojem pozdravnom govoru naglasio je da je potpisani sporazum jedno novo polazište za još bolju suradnju i, poznavajući partnere, siguran je da će se nakon potpisivanja akta ostvariti i mnogi novi zajednički projekti.

Veleposlanik RH u Budimpešti dr. Mladen Andrić čestitao je na dosadašnjoj suradnji i naglasio kako je potpisivanje sporazuma zaokružilo set interesa i mogućnosti suradnje između Mađarske i

Hrvatske uz uspješnu i korektnu međudržavnu suradnju. Dodao je kako je to iskorak za dalje. Veleposlanstvo podržava suradnju na svim razinama koje dovode do još boljih veza između dviju zemalja prenošenjem ideja, a senzibiliziranjem obiju strana potiču još bolju, djelotvorniju suradnju. Zahvalio je i počasnom konzulu Konzulata RH u Velikoj Kaniži dr. Atili Kosu na neumornom radu u povezivanju prekograničnih susjednih županija i uključivanju hrvatske narodno-sne zajednice u razne hrvatsko-mađarske projekte. Veleposlanik je potvrdio da obje vlade potiču izgradnju željenog mosta na Muri, no do same realizacije još treba mnogo toga pripremiti.

Župan Međimurske županije Matija Posavec nabrojio je već ostvarene zajedničke projekte, projekte pobratimljenih općina dviju županija, a potpisivanje sporazuma smatra još jednim korakom naprijed u korištenju zajedničkih prilika. „Ovo potpisivanje sporazuma logičan je slijed. Zajedno smo i dosad ostvarili brojne projekte u prekograničnoj suradnji. Iskoristili smo i program Interreg. Čakovec i Velika Kaniža već su potpisali sporazum o suradnji, isto tako i razvojne agencije te veleučilišta. Ovaj je korak izraz naše želje da još čvršće komuniciramo i surađujemo, mislim da ovaj okvir pruža mogućnost da i dalje podržavamo ono što poboljšava život žitelja s obiju strana granice i da osnažimo naše gradove i općine, da zajedno i ubuduće kandidiramo projekte i da s ove simbolične razine pošaljemo poruku našim vladama da se realizacija mosta Kotoriba – Kerestur mora staviti u petu brzinu kako bismo još više približili stanovnike s obiju strana rijeke Mure“, rekao je za naš tjednik župan Matija Posavec te dodao kako je Međimurskoj županiji važno dati podršku pomurskoj hrvatskoj zajednici u očuvanju hrvatske samosvijesti i hrvatskog jezika. Ako postoji potreba za hrvatskim učiteljem ili treba pomoć za rad u kulturno-umjetničkim društvima, dodao je, spremni su dati i organizacijsku i logističku, ali i financijsku potporu.

Beta

Županijsko natjecanje u kazivanju stihova u Baji

Dvadesetero učenika okupilo se 7. prosinca u županijskom Narodnosnom domu u Baji na tradicionalnom Županijskom natjecanju u kazivanju hrvatskih stihova koje je priređeno u suorganizaciji i uz potporu Gradske knjižnice „Endre Ady” u Baji, Hrvatske samouprave grada Baje, Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije i Kulturnog centra bačkih Hrvata.

U ime suorganizatora nazočne sudionike i članove ocjenjivačkog suda srdačno su pozdravili doravnateljica Kulturnog centra bačkih Hrvata Eszter Bogárdi i predsjednik Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije Joso Šibalin, koji je bio ujedno i predsjednik ocjenjivačkog suda. Članica prosudbenog povjerenstva, lektorica hrvatskoga jezika na Visokoj školi Józsefa Eötvösa Ana-Marija Posavec objasnila je osnovne kriterije vrednovanja istaknuvši važnost točnog kazivanja stihova, izražajnosti i dinamike. Kako je uz ostalo naglasila, svi su sudionici pobjednici jer su ih nastavnici izabrali kao najbolje u svojim školama.

Svi sudionici natjecanja

Viši razredi: posebna nagrada – Csenge Mikósevity, 3. mjesto Alisa Waitz i Luca Tóth, 2. Hanna Horváth Harkai i 1. Mirko Filaković

Najbolji u nižim razredima: 2. Marko Csatár, posebna nagrada – Flóra Varga, 1. Emese Kudett i 3. Enikő Gulyás

Na županijskom natjecanju sudjelovali su učenici pet bačkih škola s predmetnom nastavom hrvatskoga jezika – dvije bajske škole s Dolnjaka i Vancage, škole iz Aljmaša, Gare, Kačmara i Dušnoka. Natjecatelji su došli u pratnji svojih učiteljica i učitelja koji su ih pripremili te nekolicine roditelja. Nakon ždrijeba natjecatelji su kazivali stihove ponajviše hrvatskih dječjih autora, ali i hrvatskih pjesnika u Mađarskoj.

Prema odluci ocjenjivačkog suda (Josu Šibalin, prof. Morana Plavac, lektorica iz Baje Ana-Marija Posavec) u nižim razredima posebnu nagradu dobila je Flóra Varga (2. r., Vancaga, Ljiljana Jelaska: *Naš mačak*),

Učiteljica Marija Prodan sa svojim učenicima

3. mjesto osvojila je Enikő Gulyás (4. r., Vancaga, Mladen Kušec: *Boje*), 2. Marko Csatár (4. r., Gara, Stanislav Femenić: *Zimsko jutro*), a 1. mjesto Emese Kudett (2. r., Aljmaš, Grigor Vitez: *Nema za mačke škole*). U višim ra-

zredima posebnu nagradu dobila je Csenge Mikósevity (5. r., Vancaga, Ismet Berkić: *Kroz školski prozor*), 3. mjesto podijelile su Alisa Waitz (7. r., Vancaga, Grigor Vitez: *Da i ne*) i Luca Tóth (6. r., Vancaga, Valentina Tutić: *Kišni bal*), 2. mjesto osvojila je Hanna Horváth Harkai (5. r., Šugavica, Zlata Kolaric Kišur: *Pričaj mi bako*), a 1. mjesto Mirko Filaković (5. r., Šugavica, Gustav Krklec: *Ludi dan*).

Svi sudionici nagrađeni su spomenicom i knjigom *Kad si sretan*, a najbolji su dobili diplome i knjige s najljepšim božićnim pričama i pjesmama.

S. B.

SERDAHEL – Roditeljsko vijeće Hrvatske osnovne škole „Katarina Zrinski” 9. prosinca u sumartonskome Seoskome domu priredilo je Bal svetog Nikole radi prikupljanja donacija za školsku ustanovu. Svi prihodi od ulaznica odnosno tombole bit će iskorišteni za određene projekte školske djece.

PETROVO SELO – U vrijeme došašća (9. prosinca) petrovski zbor „Ljubičica” organizirao je svoj tradicionalni godišnji Adventski koncert u mjesnoj crkvi. Uz zbor, kako doznaje Hrvatski glasnik, nastupili su i drugi s prigodnim adventskim programom – mjesni tamburaši i glumci: Klaudia Skrapits, Patrícia Kelemen, Bertalan Szabó. Programu je nazočio i župnik Tamás Köbli.

Sveta misa i adventski koncert u Tukulji

U Tukulji se i 2023. godine, 9. prosinca, tradicionalno održala racka „Adventska večer“ na Trgu Piac. Nastupili su Racki muški zbor iz Tukulje i Pjevački zbor „Komšije“. Za tu prigodu racki su Hrvati uz tradicionalno adventsko slavlje priredili i nešto novo. Naime, prvi je put u organizaciji Hrvatske samouprave Tukulje 16. prosinca održan adventski koncert kojem je prethodila racka sveta misa u tukuljskoj crkvi Male Gospe.

Misu je predvodio župnik Károly Brezina, a nakon mise okupljenima se prigodnim govorom obratila zamjenica predsjednice Hrvatske samouprave Tukulje Katalin Ágics-Farkas, koja je zahvalila na prilici da se u crkvi održi hrvatski adventski koncert. Zaželjela je svima čestite blagdane te najavila adventski koncert. Adventski koncert u izvedbi Orkestra „Planina“ iz Mohača oduševio je 180-ak okupljenih. Orkestar je otpjevao raznovrstan program pjesama kao što su „Radujte se, narodi“, „Djetešce nam se rodilo“, „Pjesma rastanka“.

Predsjednica Hrvatske samouprave Tukulje Marta Gólya, na čiju je inicijativu i organiziran dolazak orkestra, planira sličan program i za 2024. godinu.

Kršul

POŠTOVANA HRVATSKA BRAĆO,

imamo jednu veliku molbu, molimo vas da lajkate jednu fotografiju! To nam je iznimno važno jer želimo uvjeriti rukovodstvo Muzejskog centra Ferenczy da u svojem skladištu čuvaju ozbiljnu likovnoumjetničku vrijednost, blago naše dalmatinske zajednice, jaslice s kojima su naši pradjedovi, betlemari obilazili Magareće brdo. Dugo smo ih bezuspješno tražili kod obitelji. Već smo ih se bili odrekli, a onda je objavljena njihova fotografija na Facebook stranicama muzeja. Ni u snu nismo mislili da su sačuvane upravo u muzeju. Jednako tako dugo nisu pronašli ni naš kulturni predmet, dalmatinsku škrinju, uzalud smo im pisali, molili ih i preklinjali da provjere u skladištu jer smo imali fotografije (slike ekspozata) koje su dokazivale da je predmet u njihovom vlasništvu.

U vidu božićnog poklona sad smo naišli na sliku starih jaslica na Facebook stranicama Muzeja Ferenczy. Dugo smo ih tražili, znali smo tko ih je i kad izradio, a i svjedoci su se sjećali da su likovi izrezani iz razglednica te da se ispod jednog od likova nalazi natpis „Božićni pozdrav“. Naši su stari jaslicama prigovarali da nemaju tovara, tj. magarca, jer za nas Dal-

matine s Magarećeg brda, naš je lokalitet anđeoski, a anđeosko brdo ne može bez magarca.

Poštovana hrvatska braćo, molimo vas da kliknete na ovu poveznicu i lajkate sliku kako bi rukovodstvo muzeja shvatilo da je ova vrijednost iznimno važna za našu dalmatinskohrvatsku zajednicu te bi bilo dobro vidjeti jaslice u stvarnosti, a ne samo na fotografiji: https://www.facebook.com/photo/?fbid=873132961481108&set=a.646065884187818&locale=hu_HU

György Benkovits
predsjednik Hrvatske samouprave
Senandrije

SERDAHEL – Od jeseni u Hrvatski dječji vrtić svakog tjedna stiže teta Gordana Gujaš kako bi mališane poučavala hrvatske narodne pjesove. Nova voditeljica ustanove Eva Turul-Hederić posebnu pozornost posvećuje očuvanju hrvatske glazbene baštine, odnosno hrvatskih običaja, jer smatra da djeca uz hrvatske pjesme i manualna zanimanja mnogo lakše usvajaju hrvatski jezik i hrvatsku kulturu. Mjesna samouprava Serdahela potpomaže poučavanje folkloru, a Hrvatska samouprava „Stipan Blažetin“ iz godine u godinu također nudi materijalnu pomoć za kupnju raznih pomagala. Prošle godine kupila je dječju kuhinju i darove svetog Nikole.

KERESTUR – Mjesna samouprava Kerestura i Fičehaza i ove godine, deseti put, priređuju Festival svinjokolja. Festival će se održati 10. veljače i očekuje se više tisuća gostiju. Organizatori očekuju obrtnike i male poduzetnike koji će na priredbi moći prodavati svoje proizvode, a ujedno čekaju i ekipe za natjecanje u izradi svinjokoljskih specijaliteta. Zainteresirani detaljnije informacije mogu dobiti na tel. +36704246638.